

Från Matku till Rullbo

Anja berättar

På en järnvägsstation i Haparanda sitter Anja Syrjälä tillsammans med många andra barn. Det är strax före jul 1941. Kriget pågår i Finland och svenska myndigheter har lovat att ta emot alla barn som man kan skicka iväg till Sverige.

Det har varit en besvärlig resa från hembyn Matku i sydvästra Finland. Ryssarna har flera gånger bombat tåget, och passagerarna har fått söka skydd i skogen. En hel vecka har resan tagit. Nu är de äntligen innanför svenska gränsen och kan känna sig lite tryggare. Men Anja är ändå ledsen och orolig. Det hade varit svårt att lämna föräldrarna och hemmet. Anja är bara tio år men ändå egentligen för gammal för att få följa med den här gruppen. Hennes små bröder, Rauni och Penti, fyra och sex år gamla, är också med, och mamma har envisats med att Anja måste följa med och sköta om dem.

Nu ska de få stanna ett tag i Haparanda för att vila upp sig, bada och få rena kläder. Frågorna hopar sig i Anjas huvud. Vart ska det sedan bära iväg? Hur ska det gå med svenska språket? Är fosterföräldrarna snälla? Ska bröderna få stanna i närheten av Anja? Får hon gå i svensk skola?

Efter karantäntiden i Haparanda fortsatte resan. I Älvsbyn fick Anja stanna hos ett par som hade lanthandel. Bröderna kom till Laver, ett gruvsamhälle fyra mil från Älvsbyn.

Anja fick det bra i sitt svenska hem. Om det var något i affären som hon gärna ville ha fick hon ta det, bara hon talade om det för fosterföräldrarna. Det fanns en finsktalande skohandlare i Älvsbyn. Han skojade och pratade med de finska barnen. Anja fick gå i svensk folkskola, och det dröjde inte länge förrän hon kunde svenska.

1942 ville Anja åka hem till Finland trots att hon materiellt sett haft det bättre i Sverige. Hon hade skrivit brev hem till föräldrarna och berättat hur bra hon hade det. Då fick också bröderna Leo, sju år och Anti, två år åka till Sverige, till Holmsund.

En ung Anja Syrjälä

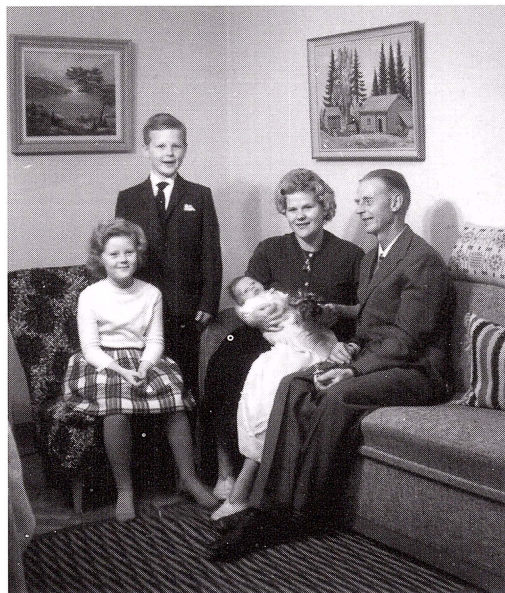
En tid efter fredsslutet var alla fem syskonen åter hemma i Matku. Anti hade då glömt finskan och blivit rejält bortskämd av de välmenande fosterföräldrarna. Han blev grinig och aggressiv, men bättrade sig.

Nu blev det finsk skola för Anja igen. När den sexåriga obligatoriska skolan var slut hade Anja gärna börjat i realskolan, men det fanns ingen sådan på hemorten, och familjens ekonomi tillät inte Anja att vara inackorderad i någon skolort.

Hon gick den tvååriga fortsättningsskolan och sedan konfirmationsläsningen. Efter konfirmationen vid femton års ålder började hon arbeta på en trådrullefabrik där hennes far var förman. Det gällde att svarva och sortera trådrullar. Det var ett enformigt arbete, och snart började Anja längta till Sverige. Den 7 mars 1949 var hon tillbaka i Älvsbyn hos sina fosterföräldrar, som gärna tog emot henne igen. Hon hade glömt svenskan, men Hemmets Veckotidning blev hennes lärobok, och efter två månader hade svenskan återkommit.

Efter en tid med arbete på en servering bar det av till Stockholm. Där hade fostermodern en syster som var sjuksköterska. Hon hade nu fått en son och behövde en barnflicka. Det blev Anja. För 100 kronor i månaden skulle hon sköta om den lilla pojken och en hund. Hon fick bo i köket i lägenheten i Gubbängen.

Den glada Anja hade lätt att få kamrater. En av dem tog henne med till dansbanan. Där träffade hon SOLLERÖ-KARLEN! Som många solleröbor hade han tre namn, ett officiellt, ett för dagligt tal och ett ök- eller smeknamn. Han hette Nils Artur Carlsson, Boslass Niss eller Nissen. Han hade växt upp i Boslassgården i Rullbo. Hans far hette Anton Carlsson och kom ursprungligen från Hjo i Väster-

*Hela familjen tillsammans fr: v
Lena, Lars, Nils-Åke samt Anja
och Nils.*

götland. Han blev kusk åt en militär i Stockholm. Där träffade han Boslass Anna från Sollerön. Hon arbetade vid porslinsfabriken i Gustavsberg. De gifte sig, flyttade till Sollerön och fick tre barn.

Nissen måste ha varit en trevlig karl, för Anja var villig att dela hans etta på Åsögatan. De gifte sig sommaren 1951 i Sofia kyrka. Bröllopsvittnen var brudgummens kusin Boslass Britta och Ulo Soodla.

Anja och Nils fick tre barn, Lars, Lena och Nils-Åke. De bodde i lägenhet i Västertorp och senare i en villa i Långsjöområdet. Nils var anställd av Stockholms stad och byggde broar och tunnlar. Solleröbor i Stockholm sökte sig ofta till varandra. Det fanns en Sollerö-klubb, som anordnade fester och skidtävlingar. Nils var klubbmästare en tid. Anja var också mycket engagerad.

Nils blev sjuk i cancer, troligen orsakad av hormoslyr, ett giftigt besprutningsmedel som användes för att bekämpa oönskad växtlighet. Han dog 1970, endast 52 år gammal.

Anja arbetade i en simhall som badskötare och kassörska, därefter i skolan. Hon fick hålla ordning i matsalen och hjälpa finsktalande elever med språket. En tid arbetade hon som hemsamarit. 1996 flyttade Anja till Nils föräldragård i Rullbo, som är en del av Grudbo by på Sollerön. Hon trivs bra och har många vänner.

Gudrun Bråmå